

Psikolojinin Diğer Bilimlerle İlişkisi, Alt Dalları ve Araştırma Yöntemleri

ÇAĞDAŞ PSİKOLOJİDE UZMANLIK ALANLARI

Çağdaş psikoloji

Deneysel alanlar

akademik araştırmalar

Uygulamalı alanlar

akademik çalışmalarla elde edilen bilgiler pratik hayata uygulanır.

DENEYSEL ALANLAR

GENEL PSİKOLOJİ

- Psikoloji ile ilgili prensipler ve davranışın temellerini araştıran, psikolojinin temel kavramlarına anlam kazandıran psikoloji dalıdır.

GENETİK PSİKOLOJİ

- Davranışların ortaya çıkmasından itibaren gelişmesini, gelişme dönemlerini araştıran psikolojidir.

DENEYSEL PSİKOLOJİ

- Laboratuvar deneylerinin yapıldığı, hipotezlerin gerçekteşmesi ile ilgili deneysel araştırmaların sürdürüldüğü ve davranışların açıklandığı psikoloji dalıdır.

DENEYSEL ALANLAR

SOSYAL PSİKOLOJİ

- Bireyin toplumla ilişkileri ve toplumun bireyi etkilemesi ile ilgili olaylar üzerinde araştırmalarını sürdüren psikolojidir.

ÇOCUKLUK, GENÇLİK, YETİŐKİNLİK PSİKOLOJİSİ

- Çocuk psikolojisi, bebeklikten ergenlik dönemine kadar olan davranışlarda, gençlik psikolojisi 12-20 yaşları arasında davranışlarda, yetiŐkinlik psikolojisi 20 yaştan itibaren meydana gelen davranış deęiŐmelerini ve geliŐmelerini araştıran psikoloji alanıdır.

FİZYOLOJİK PSİKOLOJİ

- İnsanın anatomik yapısı, sinir sistemi, salgı bezleri vb. fizyolojik olayların davranışlarla iliŐkisini araştıran psikoloji dalıdır.

KARŐILAŐTIRMA PSİKOLOJİSİ: Farklı cinslerde görülen davranışların karŐılaŐtırılmasını ve farklılıklarını inceleyen psikoloji dalıdır.

UYGULAMALI ALANLAR

- Uygulamalı psikoloji ise deneysel alanlarda elde edilen bulguların günlük yaşamda karşılanan sorunların tanısını, belirlenmesini kolaylaştırmak amacıyla kullandığı alanlardır.

UYGULAMALI ALANLAR

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Psikolojinin algılama, öğrenme, düşünme, motivasyon, heyecan, zeka ve kişilik çevre-insanlık etkileşimini araştıran, alanlarındaki bulguların eğitime uygulanması ile gelişmiş bir alandır.

Eğitim ve öğretim alanındaki bir çok problemin çözümünde bu teorik (kurumsal) bilgilerden yararlandırılmıştır.

öğrenci, öğretmen, öğretim teknikleri ile ilgili yenilikler ve gelişmeler, bu çalışmaların sonucudur. okul hayatının fizik koşullarını düzenlemesi, daha uygun ortamlarda eğitim ve öğretim yapılmasının gereği bu araştırmaların ışığında belirlenmiştir.

UYGULAMALI ALANLAR

KLİNİK PSİKOLOJİSİ

İnsanların zeka, kişilik, ruh hastalıkları gibi çeşitli konulardaki problemlerini teşhis edilmeleri ile ilgili olarak geliştirilen çeşitli teknikler üzerinde çalışılan uygulamalı psikoloji dalıdır.

UYGULAMALI ALANLAR

ENDÜSTRİ PSİKOLOJİSİ

- Psikolojinin verilerinden yararlanarak endüstriyel işe göre eleman seçme, üretilen araç ve gereçlerin insan yapısına uygun olarak düzenleme çalışanların psikolojik problemlerini çözme amacıyla araştırma yapan bir daldır.

.....

- Günümüzde iş yerlerinin insan sağlığına uygun düzenlenmesi için en az enerji harcanarak en uygun biçimde yapılması, kişinin fizyolojik yapısına ve yeteneklerine uygun bir işte çalışması gibi konular endüstri psikolojisini ilgilendirir.

.....

- Üretilen malların pazarlanmasında satıcı-alıcı etkileşimi malların tanıtılması amacıyla yapılan reklamlar psikolojik verilere dayanmaktadır. Kişinin hiç ihtiyacı olmadığı halde satın aldığı eşyalar göz önüne getirildiğinde reklamın üzerindeki etkisi açıkça görülür.

UYGULAMALI ALANLAR

HUKUK PSİKOLOJİSİ

Hukukta psikolojinin teorik bilgilerden yararlanan psikoloji dalıdır.

Sanık ve tanığın psikolojik durumları, sorgulanması, yargılanması ve yasalar karşısında insanların tutum ve tavırlarını araştıran alanlardan biridir.

Sanık ve tanığın tanımlanması, suçlu insana karşı gösterilen tavır değişimleri, ceza evi şartlarında yapılan düzenlemeler, bu çalışmaların bir sonucudur.

Psikolojinin Diğer Bilimlerle İlişkisi:

- ***Psikoloji - Antropoloji:***
- *Antropoloji, insanı inceleyen bilim dalıdır. İnsanın gelişim sürecini, ırkları inceler. Elde ettiği sonuçlar günümüz psikolojisine ışık tutar.*

***Antropoloji
(anthropology):
insan bilim.***

Psikolojinin Diğer Bilimlerle İlişkisi:

- ***Psikoloji - Etnoloji:*** *Etnoloji, insan toplumlarının günümüzde ya da tarih öncesi dönemlerde yaşayan ilkel toplulukların kültürlerini inceler, insanın kişiliği, algıları, kanıları üzerinde içinde yaşadığı kültürün etkisi oldukça çoktur.*
- Bu nedenle etnoloji çalışmaları yardımcı olur.

Etnoloji:
Toplumların
kültürel yapılarını
inceleyen bilim dalı.

Psikolojinin Diğer Bilimlerle İlişkisi:

- ***Psikoloji - Sosyoloji*** : Sosyoloji toplum bilimdir. Toplumun yapısını, toplumsal sistemleri inceler. Toplum tek tek kişilerden oluştuğuna göre sosyoloji ile psikoloji oldukça yakından ilişkili bilim dallarıdır. Her iki bilim dalının ortak ürünü olarak sosyal psikoloji dalı doğmuştur.
- Sosyoloji yalnızca insan toplumlarını incelemesine karşın bazı nedenlerle hayvanları da inceler.

Sosyoloji:

Toplumbilim.

Toplumun yapısını, işleyişini ve toplumsal sistemleri inceler.

2.Psikolojinin diğer bilimlerle ilişkisinden çeşitli yeni alanlar oluşmuştur

-Biyoloji ile psikoloji ilişkisinden biyopsikoloji ve gelişim psikolojisi,

-Dil bilim ve psikoloji ilişkisinden dil psikolojisi,

-Ekonomi ve psikoloji ilişkisinden endüstri psikolojisi ve ekonomi psikolojisi,

-Matematik ve psikoloji ilişkisinden psikometri,

-Hukuk ve psikoloji ilişkisinden hukuk psikolojisi,

-Tıp ile psikoloji ilişkisinden psikiyatri.

Psikolojide araştırma yöntemleri

Araştırmayı gerçekleştirme ve raporlama surecinin aşamaları

1. Adım Birincil gözlem veya soru

- Sporda başarılı olan insanlar topun onlara daha büyük göründüğünü söylüyorlar. Topu daha büyük gören sporcular daha iyi topa vurma performansı sergilerler.

2. Adım Bir hipotez oluşturma

- Topu daha büyük gören sporcular
- daha iyi bir topa vurma

Hipotez: neden ve sonuç arasındaki ilişki hakkında deneysel ve test edilebilir bir ifadedir.

Hipotezler “.....ise o zaman” şeklinde ifade edilirler.

rn: bir ocuk televizyonda çok fazla şiddet içerikli program izlerse

o zaman yaşıtlarına karşı daha saldırgan bir tutum sergileyebilir. Gibi..

**3.Adım
Çalışmayı
tasarlayın**

- Beyzbol ligi oyuncularına bir ekranda sekiz siyah daire gösterildi ve hangi topun bir beyzbol topunun boyutunda olduğu soruldu. Oyuncular, ayrıca araştırmacıların topa vurma ortalamalarını hesaplayabilmelerini sağlayacak verileri de sağladılar.

Araştırmayı gerçekleştirme ve raporlama surecinin aşamaları

4. Adım

Verileri analiz edin ve sonuçları çıkarın

- Veriler, topa vurma ortalamaları daha yüksek oyuncuların doğru top boyutu olarak daha büyük daireleri seçtiklerini ortaya çıkarmıştır.

5. Adım

Bulgularınızı yayımlayın

- Makale..... Dergide yayımlandı.

6. Adım

Adımlarda yayımlanmamış soruları göz önünde bulundurun.

- Makaledeki tartışma cevapları açıklanmamış bir takım sorular ortaya çıkarmıştır. rn: top; oyuncuların vuruşlarını geliştirmeye başlamadan önce mi, yoksa sonra mı daha büyük görünüyor.

7. Adım

Yanıtlanmamış sorular üzerine çalışın.

- Aynı ya da farklı araştırmacılar yanıtlanmamış sorulara cevap üretmek için yeni araştırmalara gireşebilirler.

1. Adıma dönersek..

Farklı insanlar aynı
olayları
gözlemlediklerinde aynı
şeyleri mi görürler????

- Gözlemci ön yargısı: gözlemcinin kişisel güdü ve beklentilerinden kaynaklanan kanıt çarpıtması.
- Gözlemcilerin önyargısı filtre görevi görmektedir.
- **Çözüm?????**

- Standardizasyon; bir teste, görüşmeye ya da deneye katılan herkese uygulamak ya da verileri kaydetmek üzere kullanılan tek tip yöntemler.

- **Değişken:** deney ortamında miktar ve tür bakımından değişen faktör
- **Bağımlı değişken:** araştırmacının bağlı değişken değerleri üzerinde etkili olması beklentisiyle kullandığı değişken.
- **Bağımsız değişken:** araştırmacının bağımsız bir değişken üzerinden etkisini değerlendirebilmek için ölçtüğü değişken.

Örnek:

- **Hipotez:** çocukların çok fazla şiddet içerikli TV izlemeleri durumunda yaşıtlarına karşı daha saldırgan olur.
- **Bağımsız değişken;** şiddet içerikli program
- **Bağımlı değişken;** çocukların saldırganlık davranışı

3.Adım
Çalışmayı
tasarlayın

- Beyzbol ligi oyuncularına bir ekranda sekiz siyah daire gösterildi ve hangi topun bir beyzbol topunun boyutunda olduğu soruldu. Oyuncular, ayrıca araştırmacıların topa vurma ortalamalarını hesaplayabilmelerini sağlayacak verileri de sağladılar.

Bilimsel
yönteme ihtiyaç
var

PSİKOLOJİDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

BETİMSEL
YÖNTEMLER

KORELÂSYONEL
YÖNTEMLER

DENEYSEL
YÖNTEMLER

PSİKOLOJİDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

A- BETİMSEL YÖNTEMLER:

Bu yöntemler bir davranışın , bir olayın , bir ilişkinin betimlenmesini sağlarlar.

tarama yöntemi (testler , anketler) ,

doğal gözlem ,

görüşme ve

vak'a (olgu) incelemesi bu grubun içine girer.

BETİMSEL YÖNTEMLER

Tarama yöntemi

- soru listesi , görüşme gibi tekniklerden yararlanarak, belirli özelliklere sahip olan insanları ilgilendiren ya da olayı , o an ki durumuyla saptama amacı güden bir araştırma yoludur.
- Genellikle bu yöntemle çok sayıda kişiye ulaşmak istenir
- öğrenci ve öğretmen sorunlarının saptanmasında , kamu oyu yoklamalarında çok kullanılır. Bunun için testlerden ve anketlerden yararlanır.

Testler

- Test, bireyin yeteneğini , zekasını , kişilik yapısını , başarısını ortaya çıkaran bir ölçer ,bir araçtır.
Test yoluyla bireyleri birbiri ile karşılaştırmak ve değerlendirmek mümkün olmuştur. Örneğin , üniversite giriş sınavlarında uygulanan testler , öğrencilerini başarı durumuna göre sıralar.

Anketler :

- Bir konuda düzenlenmiş soruların ilgili kişilere sorarak ya da göndererek bilgi derlemeye anket denir.
- Anket yönteminden daha çok kişilerin görüşlerini , kanılarını toplamak için yararlanır.
- Anketin geçerliliği , soruların iyi hazırlanmış olması kadar anketi cevaplayanların içtenlikli olup olmamalarına bağlıdır.

BETİMSEL YÖNTEMLER

Doğal gözlem

- Doğal gözlem, organizmanın içinde bulunduğu fiziksel durumu ve onun bu durum karşısında ki davranışlarını doğal halde incelemektir.
- Gözlemde gözleyici , duruma ya da olaya herhangi bir müdahalede bulunmaz; varolanı saptamakla yetinir.

- Psikolojinin hemen her dalında gözlem kullanılır ; çocuk ve hayvan psikolojisi gibi toplumsal psikolojide de gözlemden yararlanır.
- Söz gelimi , parmağını kesen bir çocuğu, bir fareyi yakalayan kediyi , bir maçta heyecanlanan kişileri gözleyebiliriz. Duruma ve olaya hiç karışmadan sadece gördüklerimizi betimlemekle bir çok bilgi edinebiliriz.

BETİMSEL YÖNTEMLER

Görüşme

Konuşma ve konuşturma yoluyla bireyin değerlendirmesine görüşme denir.

Görüşme bilgi edinmek amacı ile yapıldığı gibi , ruhsal bozuklukların tedavisi için de kullanılır.

- **Vak'a (olgu) İncelemesi**

Bazı durumlar da bireyi değerlendirmek ya da davranışlarını anlamlandırmak için geçmiş yaşantısını ve çevresini yakından tanımak gerekebilir

- O zaman bireyden yaşamı boyunca başından geçen önemli olayların anlatmasını istemek, ilişki kurduğu insanların ona nasıl bir etki de bulunduğunu öğrenmek gerekir.

- İşte , bireyin geçmişimde yer alan önemli olayları betimsel bir biçimde yansıtan "bireysel öykü" ye vak'a tarihçesi ya da incelemesi denir

İstatistiksel yöntemler

Psikolojik araştırmalardan elde edilen sonuçların bir çoğu sayılar şeklinde dir.

Bilgilerin ne anlama geldiğini ve bunlardan nasıl geçerli sonuçlar çıkarılabileceğini de bilmek gerekir.

Bunun için de istatistiksel yöntemlerden yararlanılır.

İstatistik, sayı ile belirtebilen verilerin elde edilmesinde sınıflandırılmasın da , sunulmasında kullanılan bir yöntemdir.

Bu yöntemle önce veriler toplanır ve bir araya getirilir.

Daha sonra toplanan veriler sınıflandırılır.

Bunu verilerin sunulması izler.

Sunma , metin ya da tablolar şeklinde olabileceğin gibi grafikler şeklinde de olabilir.

Korelasyon yöntemler

- Zekanın yaratıcılıkla ilişkisi var mıdır?
- İyimser insanlar kötümser insanlara göre daha mı sağlıklıdırlar?
-
- İki değişkenin karakterin ya da niteliğin ne dereceye kadar ilişkileneceğini belirleyen araştırma metodolojisi.

- Örnek: öğrencilerin uyku düzeni ile okuldaki başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda;
- Öğrenci ne kadar çok uyursa başarı o kadar artar (pozitif + korelasyon),
- Öğrenci ne kadar çok uyursa başarı o kadar azalır (negatif - korelasyon) var denir.

Deneyysel yöntemler

- TV şiddeti izlemenin daha yüksek seviyede saldırganlığa yol açtığını tahmin edebiliriz ancak nasıl kesin olarak bilebiliriz.

- Deneycinin kasıtlı olarak araştırma kurgusuna koymadığı bir şey katılımcının davranışını değiştirirse buna **kirletici değişken** denir.
- Örnek: şiddet içerikli görüntülerin, şiddet içerikli olmayanlara göre daha gürültülü ve daha hareketli olduğunu düşünürseniz,
- Hangi faktör saldırganlık davranışı üretir????
- **Çözüm?????**

Kontrol yöntemleri

- Test edilen hipotezle ilişkili olmayan bütün değişkenleri sabit tutmak için tutarlı yöntem.
- Deneysel grup; bir tedaviye veya bağımsız değişkenin manipülasyonuna deneyde maruz kalan grup
- Kontrol grubu; bir deneyde tedaviye maruz kalmayan ya da bağımsız bir değişkenin etkisini deneyimlemeyen grup.

İnsan ve hayvan üzerinde yapılan araştırmalarla ilgili etik sorunlar

- Bilgilendirilmiş rıza (aydınlatılmış onam)
- Risk/kazanç değerlendirmesi
- bilgilendirme

Bitti...

